

Erken yaşta anne olan Suriyeli kadınların annelik deneyimleri üzerine fenomenolojik bir araştırma

Huriye Tak¹, Hale Nur Kılıç Memur², Nur Başer Baykal³, Hatice Betül Çakıcı⁴

Anahtar kelimeler

erken annelik, erken evlilik, mülteci Suriyeli anneler, fenomenoloji, nitel araştırma

Keywords

early motherhood, early marriage, Syrian refugee mothers, phenomenology, qualitative research

Öz

Türkiye’de özellikle göç sonrası süreçte erken yaşta evlilik yapma ve anne olma olgularında artış olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, erken yaşta anne olan Suriyeli kadınların, annelik deneyimlerini incelemektir. Bu amaç kapsamında, Bağcılar (İstanbul) Toplum Merkezi’ne başvurmuş, 14-17 yaş arasında anne olmuş, şimdiki yaşları 26-54 arasında olan 11 Suriyeli kadın ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacıların oluşturduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form 15 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşmeler nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yorumlayıcı fenomenoloji ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; erken evlilik deneyimleri, çocuk sahibi olmaya teşvik, çocuk bakımını bilmeme, erken yaşta annelikte yaşanan zorluklar ve güç kaynakları öne çıkan temalar olmuştur. Bu temalar alan yazın ışığında tartışılmış; öneri ve sınırlılıklar belirtilmiştir.

Abstract

Early maternity experiences of Syrian women: A phenomenological research

There has been an increase in the cases of early marriage and motherhood in Turkey, especially in the post-migration process. The aim of this study was to examine the motherhood experiences of Syrian women who experienced adolescence motherhood. Within the scope of this purpose, focus group interviews were conducted with 11 Syrian women who applied to the Bağcılar (Istanbul) Community Center, became mothers between the ages of 14-17, and are currently between the ages of 26-54. As a data collection tool, a semi-structured interview form created by the researchers was used. This form consists of 15 open-ended questions. The interviews were analyzed with interpretive phenomenology, which is one of the qualitative research methods. As a result of the analysis, early marriage experiences, encouragement to have children, deficiency of knowledge in childcare, difficulties in early motherhood, and power sources emerged as main themes. These themes were discussed in the light of the literature, and suggestions and limitations were stated.

Atıf için: Tak, H., Kılıç Memur, H. N., Başer Baykal, N. ve Çakıcı, H. B. (2023). Erken yaşta anne olan Suriyeli kadınların annelik deneyimleri üzerine fenomenolojik bir araştırma. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(2), 143-155.

Nur Başer Baykal · nbaykal@bartin.edu.tr | ¹Uzm. Klinik Psikolog, Tozkoparan Mahallesi Cevat Açıkalın Caddesi, Güngören, İstanbul; ²Dr. Psikolog, Irmak mah. 819. Sok., Gaziemir, İzmir; ³Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Kutlubey Yazıcılar Kampüsü, Merkez, Bartın; ⁴Uzm. Klinik Psikolog, Emek Mah., 29. Sok., Çankaya, Ankara.

Geliş: 26.10.2021, **Düzeltilme:** 29.01.2022, **Kabul:** 07.02.2022

Erkek yaşta evlilik ve annelik dünya genelinde çok çeşitli ülke ve bölgelerde görülmektedir. Özellikle göç sonrasında erken evliliklerin görülme sıklığında son yıllarda artış gözlenmektedir (Abdulrahim ve ark., 2017). Türkiye'ye baktığımızda da durum farklı değildir. Göç hareketleri ile birlikte Türkiye'nin erken annelik tablosunun ağırlaştığı gözlenmektedir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne (2019) göre, Türkiye'de, 25-49 yaşlarındaki Suriyeli göçmen kadınların %12'si 15 yaşından, %38'i 18 yaşından ve %55'i 20 yaşından önce evlenmektedir. Ergenlik döneminde olan (15-19 yaş grubu) Suriyeli kadınların %39'u hâlihazırda çocuk sahibidir ya da ilk çocuklarına gebe dir.

Göç sonrası yaşanan erken evliliklerin nedenleri üzerine yapılan çalışmalar durumun çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Lübnan ve Ürdün'de yaşayan Suriyeli kadınların erken evlilik deneyimlerini konu alan çalışmaların gözden geçirildiği bir araştırmada, savaş ve göç sonrası verilen kayıplar ile hanelerde sınırlı sayıda erkeğin bulunması ve bu tür ailelerde erkeğin hanedeki kadınlara yeterli fiziksel korumayı sağlayamaması gibi gerekçelerle, erken yaşta evliliklerin çocuk veya ergeni korumanın bir yolu olarak görüldüğü tespit edilmiştir (El Arab ve Sagbakken, 2019). Bununla birlikte göçmen aileler genellikle zor koşullarda kalabalık haneli evlerde ve düşük ücretli işlerde çalışarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Kız çocuğunun evlenmesiyle birlikte maddi sorumluluğunun eşine geçmesi de erken evlilik vakalarının görülme sebeplerinden bir diğeridir (Mourtada ve ark., 2017).

Erken yaşta (10-19) evlenen kadınların uluslararası kaynaklara göre çocuk veya ergen kategorisinde yer aldığı görülmektedir (UNICEF, 2019; World Health Organization, 2018). Ergenlik dönemine giren çocuklar biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler yaşamaya başlarlar. Bu dönem bağımsızlığın ve sorumluluklardaki artışın işaretlerini verse de bilişsel, duygusal ve biyolojik gelişim süreçlerinin devam etmesi nedenleriyle, bireyler bir çocuk gibi korunma ve esirgenmeye ihtiyaç duymaktadırlar (Klein ve ark., 1993; Yılmaz, 2000). Bu bilgiler ışığında, erken yapılan evliliklerin birçok zorluğu da beraberinde getirdiği gözlenmektedir. 13-19 yaş aralığında evli kadınlar ile yapılan nitel araştırmada, katılımcıların çoğunluğu çocukluklarını kaybettiklerini, ebeveynleri ve arkadaşlarıyla birlikte olan akranlarına imrendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların evlilik hayatının getirdiği sorumluluklar altında ezildiği ve iş veya iyi bir geleceğe dair umutlarının olmadığı görülmüştür. Katılımcıların eğitime devam etme gibi hayatlarını etkileyen konularda karar alma rolleri de eş ve/veya eşin ailesi tarafından kısıtlanabilmektedir (Mardi ve ark., 2018). Nitekim erken evlenen bireylerin eğitimlerinin sonlandırıldığı ve okula devam etme konusunda daha az desteklendikleri görülmektedir (Eray ve ark., 2019; Raj ve ark., 2019). Bunların yanında savaş sonrası eğitim imkanlarının azalmış olması (Cherri ve ark., 2017), ai-

lelerinden uzak düşmeleri veya ailelerini savaşta kaybetmeleri nedeniyle sosyal destek alamamaları ve kültürel kurallar ile belirli olan evlilik sorumlulukları; erken evlilik deneyimi olan Suriyeli kadınlar için önemli stres kaynaklarıdır (Hassan ve ark., 2016).

Erken yaşta evlilik deneyimi olan kadınların cinsel hayatlarında problemler yaşadıkları, evlendikleri gece, cinsel ilişkiye zorlandıkları ve aşırı düzeyde korku ve çaresizlik hissettikleri raporlanmıştır (Baysak ve ark., 2021). Bu şekilde cinsel zorlamaya maruz kalan kadınların depresyon ve kaygı düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur (Sezgin ve Punamäki, 2020). Erken evliliği takip eden erken gebelik ve annelik ise çeşitli fiziksel rahatsızlık riskini beraberinde getirmektedir. Erken gebelikte yetişkin bireylere kıyasla, doğum sonu kanama, anemi, eklampsi, düşük doğum ağırlığı (Indarti ve ark., 2020) ve erken doğum riskinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Ogawa ve ark., 2019). Bu bilgilere paralel olarak Suriyeli göçmen kadınlarla yapılan çalışmalar da fiziksel gelişmelerinin henüz tamamlanmamış olmasına bağlı olarak kadınların çeşitli sağlık sorunları yaşadıklarını göstermiştir (Cherri ve ark., 2017).

Erken yaşta gebelik kadınların ruh sağlığı için de ciddi bir risk oluşturmaktadır. 20 yaşından önce doğum yapmış kadınlar, sonrasında doğum yapan kadınlara göre daha yüksek düzeyde depresyon, anksiyete ve somatik belirtiler göstermiştir (Sezgin ve Punamäki, 2020). Çocuğun bakımında zorlanma, çocuğa yöneltilmiş şiddet veya kendi çocukluk travmalarının telafisi için aşırı boyun eğici davranışlar, gözlenen diğer bulgular arasındadır (Baysak ve ark., 2021).

Alanyazın incelendiğinde Suriyeli göçmen kadınların erken evlilik süreciyle ilgili yapılmış birçok çalışma olduğu, fakat erken annelik ile ilgili yapılmış çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, yaygınlığı nicel veriler ile gösterilen erken annelik deneyimini Suriyeli göçmen kadınlar özelinde derinlemesine incelemek ve erken yaşta anne olan Suriyeli kadınların sorunlarını ve gerekçelerini, yerel ve uluslararası alanyazında görünür kılmak; erken anneliği önleyici çalışmalara destek sağlamaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışmada erken yaşta anne olan Suriyeli göçmen kadınların deneyimleri ve yaşantıları hakkında ayrıntılı bilgi edinmek ve bu bilgileri anlamlandırmak için nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan yorumlayıcı fenomenolojik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Yorumlayıcı fenomenolojik analiz, bireylerin olayları öznel olarak nasıl deneyimlediklerine, algıladıklarına ve onu nasıl anlamlandırdıklarına odaklanır (Larkin ve ark., 2006). Bu çalışma, katılımcıların erken annelik deneyimlerine ve bu deneyimi nasıl anlamlandırdıklarına odaklanmaktadır.

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Eğitim	Evlilik yaşı kadın/erkek	Anne olma yaşı	Çocuk sayısı
K1	42	lise	14/18	17	4
K2	37	ilkokul	14/17	15	4
K3	33	yüksekokul	16/16	17	2
K4	35	ortaokul	14/24	15	3
K5	35	ortaokul	14/29	15	6
K6	53	ilkokul	13/17	16	6
K7	26	ilkokul	14/23	16	1
K8	27	ilkokul	13/23	14	4
K9	54	ilkokul	15/22	16	6
K10	50	ortaokul	16/25	16	5
K11	27	ilkokul	13/23	14	4

Örnekleme

Araştırma katılımcıları, Bağcılar (İstanbul) Toplum Merkezi'ne başvurmuş olan ve yaşları 27-54 arasında değişen 11 Suriyeli göçmen kadından oluşmaktadır. Bu konuda Creswell'in (2012) nitel araştırmalarda özellikle fenomenoloji deseni için 5-12 katılımcının yeterli olacağı bulgusu referans alınmıştır. Çalışmaya dâhil olan katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırmada derinlemesine bilgi toplayabilmek maksadıyla zengin verilere yönelmektir (Patton, 2014). Bu çalışmada zengin veri elde edebilmek için Toplum Merkezi'ne başvuran Suriyeli göçmen kadınlar arasından, 18 yaş öncesinde anne olanlar görüşme yapılmak üzere seçilmiştir. Katılımcıların evlilik yaşları 13-16; eşlerinin yaşları ise 16-29 arasındadır. Katılımcıların anne olma yaşları 14-17 arasında değişmektedir. 6 katılımcı ilkokul, 3 katılımcı ortaokul, 1 katılımcı lise ve 1 katılımcı yüksek okul mezunudur. Katılımcılarla ilgili bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Araştırma Ekibi

Birinci yazar, hassas gruplar ve travma yaşayan kişilerle bireysel terapiler ve grup terapileri düzenlemiş; Suriyeli göçmenlerle anne-bebek grupları, kadın destek grupları yürütmüş; göçmenlerin psikolojik sorunları, okullaşma ve aile içi şiddetle ilgili ihtiyaç tespit çalışmaları yapmış; projeler geliştirmiş ve uygulamış bir klinik psikologtur. 6 yıldır göçmenlerle çalışması ve ihtiyaçları, sorunları sahada doğrudan gözlemlemesi sebebiyle bu çalışmaya ilgi duymuş, sahada nitel görüşmeleri gerçekleştirmiş ve tartışmaya katkıda bu-

lunmuştur.

İkinci yazar, Suriyeli çocuklarla travma alanında çalışmalar yapmış, travmayı iyileştirme üzerine grup çalışmaları düzenlemiş ve bu gruplarda süpervizörlük yapmış olan bir doktor psikologtur. Bu çalışmalar sırasında Suriyeli çocukların anneleri ile görüşme fırsatları yakalamış ve savaş, göç gibi konuların yanında birçok farklı konuda yardıma ihtiyaçlarının olduğunu gözlemlemiştir. Bu sebeplerle çalışmaya ilgi duymuş; görüşme analizleri ve yorumlama gibi alanlarda rol almıştır.

Klinik psikolog olan üçüncü yazar, travma yaşayan danışanlarla terapiler yürütmüş ve doktora tezinde erken dönem çocuklukta yaşanan travmalar ile ilgili bulgulara ulaşmıştır; annelik ve travma, çalışma ve ilgi alanına girmektedir. Bu sebeplerle çalışmaya ilgi duymuş; görüşme analizleri ve yorumlama gibi alanlarda rol almıştır.

Dördüncü yazar, Türkiye'deki göçmen topluluklarının psikososyal iyilik hallerini desteklemeye ve psikiyatrik bozuklukların tedavisine yönelik uluslararası projeler geliştirmiş ve koordine etmiş olan bir klinik psikologtur. Göçmenlere yönelik yürütülen ihtiyaç ve izlem çalışmaları ile göç ve göç sonrası karşılaşılan güçlükleri gözlemlemiştir. Göçmenlerin deneyimleri ve desteklenmesi gereken alanları konu alan çalışmalara ilgi duymaktadır. Bu çalışma kapsamında, koordinasyon desteği sunmuş; alanyazın inceleme ve bulguları tartışmada rol almıştır.

Veri Toplama Araçları

Toplum Merkezi'nde çalışmakta olan birinci ve dördüncü yazar, merkeze başvuru yapan Suriyeli göçmen

kadınların ne gibi sorunlar yaşadıkları ve ne gibi ortak deneyimlere sahip oldukları üzerine tartışmışlardır. Ardından Suriyeli göçmen kadınların erken annelik deneyimlerini anlamak üzerine 40 adet soru hazırlanmıştır. Çalışmadaki ikinci ve üçüncü yazar, soruları yorumlayıcı fenomenolojik desene ve odak grup görüşmesine uygunluk açısından değerlendirmişler; yeniden düzenleyerek 15 sorudan oluşan görüşme protokolünü oluşturmuşlardır.

Çalışmadaki görüşme soruları hazırlanırken, Suriye'den göç etmiş kadınların erken annelik deneyimlerini nasıl ve hangi bağlamlarda yaşadıklarını anlamak hedeflenmiştir. Ayrıca odak grup görüşmelerindeki önerilere (Yıldırım ve Şimşek, 2013) uyularak başlangıçta daha kolay yanıtlanabilen sohbet tarzındaki sorulara ağırlık verilmiş; ardından daha özel ve ayrıntılı sorulara geçilmiştir. Creswell'in (2014) grup görüşmelerinde kullanılmasını önerdiği yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri, hazırlanan demografik formlar ile elde edilmiştir.

İşlem

Verilerin Toplanması

Araştırma için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 3.11.2020 tarih ve 2011030005 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır. Bağcılar (İstanbul) Toplum Merkezi'ne başvurmuş Suriyeli kadınlar arasından çalışma için uygun bulunan kişiler, merkezde çalışan birinci yazar tarafından aranmış ve çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmaya dahil olmayı kabul eden ve onamları alınan kişiler merkeze çağırılmıştır.

Veriler, katılımcılarla yapılan odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Bir odak grup için önerilen kişi sayısı genellikle 4-6'dır (Creswell, 2012). Bununla birlikte alanyazında bir gruba kaç kişinin dahil edileceği hakkında katı kurallar olmadığı da belirtilmektedir (Merriam, 2009). Bu çalışmada veri toplamanın Covid-19 salgın sürecine denk gelmesi sebebiyle, gruplar 2 veya 3 kişiyle sınırlı tutulmuştur. Bu sınırlılığı gidermek adına gruptaki katılımcılara kendilerini açmalarını kolaylaştıracak daha detaylı sorular sorulmuştur. Bu sayede veri doygunluğunun sağlandığı (analiz için yeterli olan verinin toplandığı) düşünülmektedir (Miles ve Huberman, 2016). Toplamda 4 odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Çalışmada odak grup görüşmelerinin tercih edilmesinin sebebi, katılımcıların kendi kültürlerine ait ve benzer deneyimlere sahip olan kişilerle, kendilerini daha rahat hissetmeleri ve kendilerini açabilmeleridir. Bu sayede katılımcılar erken annelik üzerine sadece kendi deneyimlerinden bahsetmemiş, konuyu Suriye toplumu bağlamında değerlendirerek anlatmışlardır. Tüm görüşmeler birinci yazar tarafından Toplum Merkezi'nde ve tercüman eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 1 saat sürmüştür. Her görüşme deşifre ve analiz edilmek üzere ses kaydına alın-

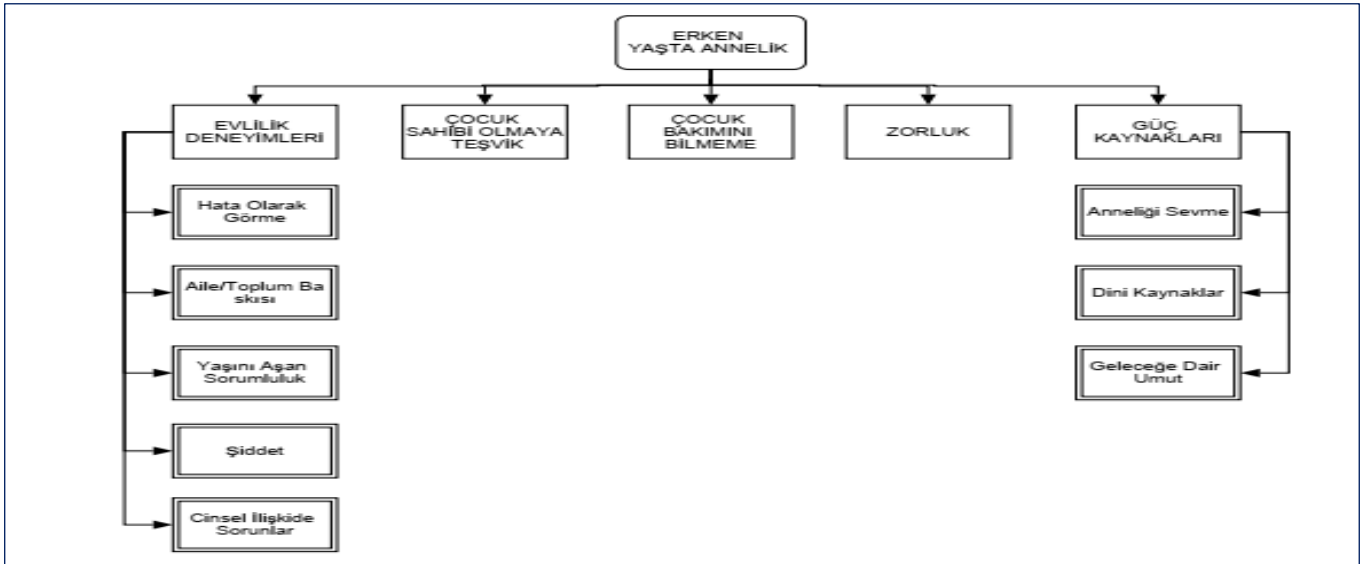
mıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, Smith ve Osborn'un (2003) Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz (YFA) adımları (çoklu okuma ve not alma, notları temalara dönüştürme, temaları kümeleme ve çalışmayı raporlama) kullanılarak ikinci ve üçüncü yazar tarafından analiz edilmiştir. YFA ilk görüşmenin hemen ardından başlar. Diğer görüşmeler yapıldıkça, karşılaştırmalı veri analizi kullanılarak sürece devam edilir. Bu bilgilere dayanarak çalışmada yapılan her görüşmenin ses kaydı deşifre edilmiş ve yazılı bir metne çevrilmiştir. Tercüman eşliğinde yapılan görüşmeler, Arapça ve Türkçe bilen başka bir tercüman tarafından metne çevrilmiştir. Çoklu okuma yapıldıktan sonra deşifre edilen metinler bağlamsal bir odaklanma ile kodlanmıştır. Ortaya çıkan kodlar, birbiriyle bağlantılı temalar altında kategorize edilmiştir. Tüm görüşmeler göz önüne alınarak ortaya çıkan temalar karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir. Analizler, verileri düzenlemeye, keşfetmeye, yorumlamaya ve entegre etmeye yardımcı olan MAXQDA 18 yazılımı kullanılarak yapılmıştır (Oswald, 2019).

Araştırmanın Güvenirliği

Nitel araştırmalarda güvenirliliği sağlamak için üç temel kriterin (verilerin yeterliliği, yorumlamanın yeterliliği ve yansiyabilirlik) kontrol edilmesi ve açıklanması önerilmektedir (Morrow, 2005). Mevcut çalışmada 11 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu sayı alanyazında fenomenoloji araştırmaları için verilmiş olan sayı sınırları içinde yer almaktadır (Creswell, 2012). Veri sayısının yeterli olmasına ek olarak, kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda çıkarılan kodların ve temaların iki farklı uzman tarafından incelenerek yeterli bulunması ve çalışmanın veri doygunluğuna ulaştığının gözlenmesi de verilerin yeterliliği kriterinin karşılandığını gösteren kanıtlar arasında gösterilebilir. Yorumlamanın yeterliliği değerlendirildiğinde, çalışmada ortaya çıkan temaların ve alıntılarının yeterli miktarda aktarılması önem kazanmaktadır. Bu çalışmada temalar ve alt temalar verilmiş ve bulgular kısmında temaları yansıtan alıntılar yapılmıştır. Tartışma kısmında da temaların anlamları ve fenomenle ilişkileri yorumlanarak okuyucuya detaylı şekilde aktarılmıştır. Üçüncü kriter olan yansiyabilirlik nitel araştırmaların doğasında var olan, araştırmacının bakış açısının ve deneyimlerinin araştırmayı etkilemesi olarak tanımlanan bir kavramdır (Patton, 2002). Araştırmacılar süreç boyunca kendi etkilerinin farkında olmalı ve araştırmanın güvenirliliğini etkileyecek kişisel unsurları bilinçli farkındalık ile paranteze almalıdırlar (Finlay, 2002). Bunu gerçekleştirebilmek için araştırmacılar kendilerini sürekli gözlemlemiş, notlar tutmuş ve aralarında akran süpervizyon görüşmeleri gerçekleştirerek deneyimlerinin çalışmaya etkisi konusunu tartışmışlardır. Bu şekilde, kişisel özelliklerinin, düşünceler-

Şekil 1. Suriyeli Göçmen Kadınların Erken Yaşta Annelik Deneyimleri

rinin ve duygularının çalışmayı olumsuz etkileyecek karıştırıcı etkilerini kontrol altına almaya çalışmışlardır.

BULGULAR

Suriyeli göçmen kadınların erken yaşta annelik deneyimlerinin incelendiği çalışmada, Şekil 1’de gösterilen temalar elde edilmiştir.

Evlilik Deneyimleri

Erken yaşta anne olmuş Suriyeli göçmen kadınlar, bu süreçteki deneyimlerinden bahsederken, erken evlilik yaşantılarına da vurgu yapmışlardır. Katılımcılar, ilk olarak erken yapılmış bir evliliğin hata olduğunu belirtmişlerdir. Birçoğu akraba evliliği yapmış olan Suriyeli göçmenler, evlilik sürecinin farkında olmadıklarını, evlenirken henüz kendilerinin çocuk olduklarını ifade etmişlerdir: “Ben dolabı açıp kıyafetleri tek tek denemeye başladım, eşyalarımın olmasına seviniyordum. Evlilik benim için böyle bir şeydi” (K4). Bir kadının çocuk yaşlarda evlenmemesi gerektiğini, bu yaşlarda evlenen bir kadının evlilikteki zorluklarla baş etmesinin zor olduğunu belirtmişler; kendi kızlarının ve gelecek nesillerin bu hataya düşmemesi için uğraştıklarını ifade etmişlerdir:

Ben kendi adıma konuşacak olursam; ben bir kızımı 21, diğerini 22 yaşında evlendirdim, küçük kızımı 1 yıl boyunca istediler ama 18 yaşına basınca kabul ettim. Bence bir kız 20 yaşından sonra evlenmeli, önce hayatını yaşamalı. Çünkü ailesinin yanında hayatını yaşamazsa eşinin yanında hiç yaşamaz. Benim tavsiyem bu olur. Önce hayatta ne yapmak istiyorsa onu yapсын, okusun, öğrensin, gezsin, istediğini alsın ve sorumluluk sahibi olsun, bir işi olsun sonra birini sevip onunla evlensin. Birbirini anlasınlar ve öyle evlensinler. (K11)

Katılımcılar, Suriye toplumunda bir kızın erken yaşlarda evlendirilmeye çalışıldığından bahsetmişlerdir. Kendileri evlenmek istemiyor olsalar dahi, aile ve toplum tarafından kabul gören değerlerin önüne geçemediklerini, bu konuda aileleri tarafından ikna edildiklerini ifade etmişlerdir:

Toplum olarak bizde, bir kız 14 yaşlarına geldiğinde evlilik yaşında olduğu kabul edilir. Hatta 16–17 yaşlarına geldiğinde evli değilse evde kalmış gözüyle bakılır. Ben ablamla aynı özelliklere sahiptim, ablamı görücü usulü istemeye geldiklerine onu değil de beni isterlerdi. Annem de ablam yüzünden, onun yolunu açmak için, nasıl olursa olsun beni evlendirmek istedi. Çünkü toplumumuz böyle, gerçek bu. (K5)

Bazı katılımcılar bu konuda toplumdaki erkek hâkimiyetine vurgu yapmışlar, kendi evlilikleri konusunda annelerinden destek göremediklerini, kadının sözünün geçmediğini belirtmişlerdir: “Annem evliliğime karşı çıktı. ‘Kızım halen küçük ve okuluna devam etmesi gerekiyor.’ diyordu. Ancak babam anneme ‘Senin bu işle bir ilgin yok ve karışma’ dedi.” (K3).

Suriyeli kadınlar, bahsetmiş oldukları erkek egemenliğini evliliklerinde de deneyimlemişler; eşlerinin ev ve çocuk ile ilgili sorumlulukları üstlenmediklerini ifade etmişlerdir. Bu sebepler doğrultusunda maddi sıkıntılar yaşadıklarından ve küçük yaşlarda büyük sorumluluklar almak zorunda kaldıklarından bahsetmişlerdir: “Kimse yardım etmedi. Tek başıyaydım. Eşim bile yardım etmedi. Mesela bazı işlerimi gece yaptığımda bana ‘Neden gündüz yapmadın?’ diyerek bağırrı çağırırdı. ‘Yetiştiremedim’ derdim” (K8).

Katılımcılar, üstlendikleri tüm bu sorumlulukların yanında, evliliklerinde eşlerinden ve kayınvalidelerinden şiddet gördüklerinden söz etmişlerdir. Fiziksel güç kullanma, aile ile görüşmeye izin vermeme, sosyal destek kaynaklarını engelleme, kendi çocuğunu sevmeye ve bakmaya müsaade etmeme, zor işlerde çalıştırma, görüşmelerde ifade edilen şiddet türlerindedir:

“Eşim, her defasında sudan sebeplerden dolayı üzerime yürür ve beni döverdi” (K2).

Katılımcılar, erken yapılan evliliklerin bir sonucu olarak cinsel ilişkide yaşadıkları sorunlardan bahsetmişlerdir. Birçoğu toplum normlarından dolayı, evlendikleri güne kadar cinsel ilişki hakkında bir şey bilmediklerini söylemişlerdir. Suriye toplumunda bekâr kızlarla cinsellik hakkında konuşulmadığı için evlendikleri ilk günlerde çok sıkıntı çektiklerini, sağlık sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sebeplerle cinsel ilişki konusunda isteksiz davranmışlardır: “Hastaneye değil, kadın doktoruna gittim. Sürekli kanama oluyor ve acı çekiyordum. Ağrı olduğunda dayanamıyordum” (K11).

Çocuk sahibi olmaya teşvik

Suriyeli göçmen kadınların çoğu erken yaşta anne olmalarının nedenlerinden biri olarak aile ve toplum tarafından yapılan çocuk doğurma teşviğinden bahsetmişlerdir. “Evlendikten sonra çocuğun olmalı, hemen çocuk sahibi olmalısın” şeklinde bir kültürel norm olduğunu ve kendilerinin de buna ister istemez uyduklarını anlatmışlardır:

Ben 1 buçuk yıl çocuksuzdum ancak bu bir buçuk sene sürecinde kayınvalidem beni götürmedik doktor bırakmadı. Doktorun, ‘Günah, bu kız hala çocuk!’ demesine rağmen, kayınvalidem ‘Hayır, gebe kalması lazım’ diyordu. Hal böyle olunca ben, sadece ‘çocuğum olsun artık’ demeye başladım. Her ay bekliyordum, acaba gebe olur muyum diye. Ben kendim istemiyordum, onlar beni böyle bir düşünceye ittiler. Baskıdan dolayı sadece bir bebeğim olsun istiyordum. (K4)

Çocuk Bakımını Bilmeme

Erken annelikle ilgili ortaya çıkan alt temalardan biri olan çocuk bakımını bilmeme, Suriyeli annelerin küçük yaşta deneyimledikleri annelik ve çocuk bakımı hakkında yeterince bilgilerinin olmamasını ve bu sebeple çocuklarına tek başlarına bakamamalarını ifade etmektedir. Bu durumla başa çıkabilmek ve çocuklarını büyütebilmek için çevreden, çoğunlukla da anneleri ve kayınvalidelerinden destek aldıklarını anlatmışlardır: “Benim hiç bilgim yoktu, annem bana yardımcı oldu. Annem de ben doğum yaptıktan 5 ay sonra küçük kardeşimi doğurdu ve ikisine de kendisi baktı, benden çok o büyüttü, ilgilendi” (K11).

Zorluk

Katılımcılar erken yaşta anne olmanın zorluğundan bahsetmişlerdir. Küçük yaşta hamile kalmaları, doğum sürecinin farkında olmamaları ve bilgi eksiklikleri anneleri zorlayan konular olmuştur: “Doğumun nasıl gerçekleşeceğini bile bilmiyordum. Bu yüzden

bebek dirençsiz kaldı. Bana ‘ıkın’ diyorlardı, nasıl ıknacağımı dahi bilmiyordum” (K1). Bunun yanında katılımcılar, anne olduğunu anlamak ve anneliği hissetmek için belirli bir olgunluk gerektiğine vurgu yapmışlardır: “Belki biz çocuk yaşta evlendiğimiz için anneliğin ne olduğunu bilemedik, onu hissedemedik. Daha büyük yaşta evlenmiş olsaydık belki de konuyu daha farklı kavrayacaktık” (K5).

Erken yaşta anne olmak ve birçok sorumluluk yüklenmek, katılımcılarda birçok fiziksel ve psikolojik sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir: “Kızıma hamile kaldığımda fituk oldum ve hala belimde fituk var. Ameliyat olmam gerek, ama henüz olmadım. Doktor bana çok küçük evlendiğim için göbeğimin düştüğünü ve fitüğün da bu nedenle oluştuğu söyledi” (K10). “Çocuk yaşta; eş, çocuklar, kayınvalide, yemek, ev işleri, bunlar büyük sorumluluktur. Artık dayanamıyorum. Kafam kaldırmıyor. Çünkü çocuk yaşta aşırı baskılara maruz kaldım. Hatta bazen çocuklarımdan uzak, tek başıma oturuyor ve onlara ‘Sizinle oturmayacağım, beni bırakın’ diyorum. Düşünsenize, 22 yaşında 5 çocuğum vardı” (K5).

Güç Kaynakları

Erken yaşta anne olan kadınların, yaşadıkları zorluklar, sıkıntılar ve olumsuz deneyimler ile başa çıkmak için ortak olarak kullandıkları üç kaynak tespit edilmiştir. Bunlar anneliği sevmeleri, dini kaynaklar ve geleceğe dair umutlarının olması şeklinde sıralanabilir. Katılımcıların hemen hepsi anne olmanın çok özel bir duygu olduğundan ve çocukları olduğu için çok mutlu olduklarından bahsetmişlerdir. Çocuklarına karşı hissettikleri sorumlulukları ve onlara olan sevgileri, çok zor zamanlarda dahi ayakta durmalarını sağlamıştır: “Hayatım çocuğumla daha güzel oldu. Anneliğin her evresinde mutluluk hissettim. Tek çocuğum var ve Allah’a onu bana gönderdiği için şükrediyorum” (K7). Katılımcıların, erken yaşta evlilik ve anneliğe dair yaşadıkları zorluklar ile baş ederken kullandıkları kaynaklardan biri de dini inanışlarıdır. Bu konuda şükretmek ve sabretmek sıklıkla vurgulanmıştır: “Bazen gece namazımı kıldıktan sonra yatağa uzanır ve ‘Şükürler olsun Allah’ım, bugün hiç kötü bir şey olmadı’ derim” (K5). Katılımcılar, özellikle çocukları için sabrettiklerinden bahsetmişlerdir ve bunu da bir erdem olarak görmekte dirler: “Herkes boşanabilir ama ben çocuklarım için zulme dayandım ve onlar için sabrettim, onları büyüttüm ve evlendirdim” (K10).

Katılımcıların geleceğe dair umutlarının onlar için bir güç kaynağı olduğu söylenebilir. Özellikle ortaya çıkan umutları ve dilekleri, çocuklarının iyi bir geleceği olması, refah düzeylerinin zamanla artması ve iyi bir hayatları olması yönündedir:

“Temennim, çocuklarımla en güzel şekilde yetişmeleri, okumaları. Bir evim ve işim olsun ve kızım okusun istiyorum. Onların tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi isterim” (K2).

TARTIŞMA

Topluluğun iyilik halini arttırmak ve göç alan ile göç eden iki topluluğun uyumunu kolaylaştırmak için göç eden topluluğu iyi tanımak ve karşılaştıkları güçlükleri bilmek önemlidir. Bu çalışma, Türkiye'ye göç etmiş Suriyeli kadınların erken annelik deneyimlerini ve evliliğe dair algılarını anlamak için gerçekleştirilmiştir. Suriyeli göçmen kadınlar ile yapılan görüşmeler sonucunda, erken yaşta annelik ile ilgili beş tema öne çıkmıştır. Bulgular, katılımcıların erken yaşta yapılan evliliği hata olarak algıladıklarını, kendileri evlenmek istemeseler dahi aile ve toplum tarafından benimsenen değerlerin önüne geçemediklerini ve evliliklerinde yaşlarını aşan sorumluluklar aldıklarını göstermiştir. Bunun yanı sıra, şiddet de öne çıkan temalardan biri olmuştur. Katılımcılar, evliliklerinde eşlerinden ve kayınvalidelerinden şiddet gördüklerinden söz etmişlerdir. Erken evlilik ve annelikle ilgili yapılan çalışmalar (Baysak ve ark., 2021; Burcu ve ark., 2015; Mardi ve ark., 2018; Qutranji ve ark., 2020) travmatik cinsel deneyim, gebeliğe zorlanma, doğuma hazır olmayan bedenin gebelik sürecini ve doğum sürecini yaşaması sonucu doğan fiziksel komplikasyonlar, doğum hakkında bilginin olmaması, evlilik sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olmamak, eş ve eşin ailesi tarafından sosyal hayatın kısıtlanması ve evlilik sorumluluklarını üstlenebilecek fiziksel, bilişsel ve duygusal olgunlukta olmamak gibi birçok travmatik yaşantı barındırması bakımından çalışmamızı destekler niteliktedir.

Katılımcılar, cinsel konularda evlilik öncesinde herhangi bir bilgileri olmadığını ve buna bağlı olarak sorunlar yaşadıklarını bildirmişlerdir. Çalışmamızın bulgularında ortaya çıkan, ergenlik dönemindeki evliliklerde cinsellik sorunları diğer araştırmalarla da örtüşmektedir (Baysak ve ark., 2021; Burcu ve ark., 2015). Lübnan'da, Suriyeli mülteci katılımcılar ile yürütülen nitel çalışmada, erken yaşta evlilik deneyimi olan ergen kızlar, evli olmayan ergen kızlar ve anneleri olmak üzere üç grup katılımcı ile odak grup çalışmaları ve derinlemesine görüşmeler yapılmıştır ve bu görüşmeler sonucunda ergenlerin ilk adet/regl, evlilik, cinsel ilişki ve hamilelik gibi cinsel sağlık ve üreme konularında yeterli bilgilerinin olmadığı; bunun ise kaygı ve korku ile tarif edilen deneyimlerle sonuçlandığı tespit edilmiştir (El Ayoubi ve ark., 2021). Çalışmamıza katılan kadınlar; cinsellikle ilgili bilgilendirilmemiş olmanın ve ergenlik döneminde kendilerinden daha büyük biriyle, sıklıkla da zorlanarak cinsel ilişki deneyimi yaşamanın kendilerini zorladığını belirtmişlerdir. Ayrıca birçok katılımcı bu deneyimi travma belirtirleri ile ifade etmiştir.

Suriyeli kadınların erken evlilik deneyimlerinin incelendiği mevcut çalışmada ortaya çıkan bir diğer tema, kadınların erken yaşta çocuk sahibi olmaya teşvik edilmeleri olmuştur. Bu teşviğin hem aileleri hem de toplum tarafından geldiği gözlenmiştir. Çevre tarafından gelen bu teşvikler her ne kadar iyi niyetli gibi

gözükse de çalışmamızdaki kadınların ifadelerinden anlaşılmıştır ki bu durum onlar üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Benzer sonuçlar, Türkiye, Hatay'da yürütülen çalışmada da bulunmuştur. Bu çalışmada katılımcıların çoğu ilk iki çocuğunu 20 yaşından önce dünyaya getirdiklerini; fazla çocuk sahibi olmanın hayatlarını olumsuz etkilediğini ve bu durumun kendi seçimlerinden değil, eşlerinin ve toplumun baskısından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Nitekim kadınların çoğu kendi çocuklarına geç yaşta evlenmelerini ve daha az çocuk sahibi olmalarını tavsiye ettiklerini ifade etmişlerdir (Döner ve Şahin, 2021).

Çalışmamızdaki Suriyeli anneler erken çocuk sahibi olmaları nedeniyle çocuk bakımı konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Suriyeli kadınlarla yapılan diğer çalışmalarda da kadınların doğum öncesi bakıma dair kısıtlı bilgiye sahip oldukları desteklenmiştir (Abdin, 2018). Yeni doğum yapmış Suriyeli kadınların katıldığı araştırmada, kadınların birçoğunun gebelikte anne beslenmesi konusunda bilgili olmadığı, doğum öncesi bakım hizmetlerine ve gebelikte beslenmeye dair olumsuz tutum içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Abou Haidar ve Bou Yazbeck, 2018). Avustralya'da, ergenlik döneminde hamilelik ve erken annelik deneyimi olan 16 Afrikalı mülteci kadın ile yürütülen benzer bir çalışmada, katılımcıların yeni doğan bebeğe ve diğer çocuklara bakma konusunda zorlandıkları görülmüştür (Watts ve ark., 2015). Anneliğin getirdiği sorumluluk, bebek bakımını bilememe ve buna bağlı yaşanan güçlüklerin yanı sıra, çalışmamızın bulgularına göre, küçük yaşta hamile kalmak, doğum sürecinin farkında olmamak ve bu konuda kısıtlı bilgiye sahip olmak anneleri zorlayan diğer konular olmuştur. Anneler buna bağlı olarak çocukla bağ kurma konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Baysak ve arkadaşları (2021) benzer şekilde bu konuya vurgu yapmıştır. Buna göre anneliğe ve anneliğin sorumluluklarına hazır olamayan bir anne, çocuklarıyla sağlıklı bir bağ kurmak ve çocukların temel ihtiyaçlarını uygun bir şekilde karşılamak gibi konularda zorlanmaktadır. Ayrıca, çalışmamızdaki anneler yaşadıkları psikolojik ve fiziksel sıkıntıların erken hamilelik ve annelik deneyimleri ile ilişkili olabileceğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Lübnan'da doğum yapan Suriyeli göçmen kadınlarla yapılan bir çalışmada, göçmen kadınların doğum komplikasyonlarının daha sık ve bebeklerinin doğum ağırlıklarının önemli ölçüde düşük olduğu görülmüştür (Elshal ve ark., 2021).

Katılımcılar yaşadıkları zorlukların yanında bu zorluklarla mücadele etmede kendilerine yardımcı olan güç kaynaklarından bahsetmişlerdir. Çalışmaya dahil olan annelerin hemen hepsi, çocuk sahibi olmaktan çok mutluluk duyduklarını ve bu sevginin, yaşadıkları zor zamanların üstesinden gelmek için onlara güç verdiğini ifade etmişlerdir. Benzer çalışmalar bu bulguyu desteklemektedir. Erken evlilik ve annelik ile

ilgili zorluklara rağmen anne olmak olumlu bir deneyim olarak tarif edilmiştir (Korukcu ve ark., 2018; Watts ve ark., 2015). Annelerin çalışmada bahsettiği bir diğer güç kaynağı dini inanışlarıdır. Erken yaşta anne olan kadınların anneliğe geçişlerinde yaşadıkları deneyimleri ve maneviyatın bu dönüşüm sürecindeki rolünün araştırıldığı nitel çalışmanın bulguları, maneviyatın zorluklarla başa çıkmada önemli bir güç kaynağı olduğunu desteklemiştir (Martins ve Gall, 2021). Bu çalışmada, katılımcıların geleceğe dair umut beslemelerinin bir güç kaynağı olduğu görülmüştür. Evlilik ile kaybedilen umut ve hayallerin, yerini ilerleyen yaşlarda bireylerin kendileri ve özellikle çocukları ile ilgili yeni umut ve hayallere bıraktığı düşünülmektedir.

Türkiye örneğinde yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde, evlilik kararının aile büyükleri tarafından verilmesi, cinsel zorlama, cinsellik hakkında yeterli bilgiye sahip olmama, korku, gebelik hakkında yeterli bilgiye sahip olmama ve erken evliliği hata olarak görme temalarının (Burcu ve ark., 2015; Gezer-Tuğrul, 2018) ortaklaştığı görülmektedir. Bu yönüyle araştırma bulguları her iki toplum için sonuçlar sunmakta olup ortak müdahale programlarının geliştirilebileceğine işaret etmektedir. Olası sosyal ve kültürel farklılıkların ileri çalışmalar ile araştırılması da bu çalışmanın önerileri arasındadır.

Erken evliliklerin derinlemesine incelenmesi, erken yaşta evliliklerin bağlamının anlaşılması ve bu bağlama uygun önleyici müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu konuda geliştirilecek etkin yasal çerçevenin, erken evliliklerin bağlamında öne çıkan sosyal ve cinsiyet eşitsizliklerini hedef alan politika ve uygulamalar ile birleştiğinde faydalı olacağı belirtilmektedir (Santelli ve ark., 2018). Bununla birlikte, erken evlilikleri önleme konusunda her ne kadar yasalar gerekli olsa da yeterli değildir. Kadınların eğitime ve ekonomik fırsatlara erişiminin artırılması erken yaşta yapılan evliliklerin önüne geçilmesinde etkin müdahalelerdir (Santelli ve ark., 2018). Bu fırsatların sunulmasında ise hem devlet hem de sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülecek çalışmalar önem arz etmektedir. Ayrıca, araştırma sonuçları ailelere yönelik yürütülecek farkındalık çalışmalarının da gerekliliğine işaret etmektedir. Erken evliliğin olumsuz sonuçlarını deneyimleyen kadınlar toplumsal normlardan farklı olarak kızlarının erken evlilik yapmalarını desteklemektedirler. Ebeveynin bakış açısındaki bu değişiklik erken evliliklerin önlenmesinde etkili olabilir. Kız çocuklarına eğitim ve ekonomik fırsatların sunulmasının yanı sıra topluma yönelik farkındalık artırıcı eğitimlerin verilmesi, erken evliliği önlemede temel yaklaşımlardan biridir (Lee-Rife ve ark., 2012). Türkiye’de de kız çocuklarının eğitimine önem verilmesi, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi psikososyal destek müdahaleleri ile durumu önleyici çalışmalar yapılabilir.

Sonuç ve Öneriler

İlk anneliğini ergenlik döneminde yaşamış yetişkin kadınların kendi yaşam deneyimleri üzerinden aktarımları ergenlik döneminin bu sorumluluk için uygun olmadığını göstermektedir. Gebelik ve doğum hakkında bilgi sahibi olmamak, annelerin duygusal ve fiziksel olarak hazır olmadıkları gebelik ve doğum süreçlerini, karmaşık ve travmatik hale getirebilmektedir. İlk annelik ve ilk cinsellik deneyimlerini aktarırlarken sıklıkla annelerin gözlerinin dolması ve verdikleri duygusal tepkiler, bu deneyimlerin onların hayatlarında süregelen olumsuz bir etki bıraktığının bir işareti olarak yorumlanabilir. Doğum sonrası çocuk bakımında da destek alamayan annelerin ilk çocuklarına gösterdikleri bakımın yetersiz olduğu, bununla ilgili pişmanlıkları ve evliliğe yönelten/zorlayan kişilere karşı kızgınlıkları odak grup görüşmelerinde vurgulanmıştır.

Ergenlik döneminde bir ya da daha fazla çocuk doğurmak ve annelik deneyimi; araştırma sonuçlarına göre hem anneler hem de bakım alan çocuklar için olumsuz etkilere sahiptir. Bu çalışmayla erken anne olmanın etkileri ve bu etkilerin nelere bağlı olarak geliştiği görünür kılınmak istenmiştir. Bu sayede erken yaşta anne olanların yaşadıkları sorunları oluşturan parametreler ile ilgili çalışılarak; annelerin ve toplumun güçlendirilmesi için uygulanabilecek müdahale planlarına da katkı sağlanabilecektir. Bu parametreler; ailedeki kararları alan babaların çocuklarının gelişim dönemleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, henüz ergenlik dönemindeki kadınlarla evlenen erkeklerin aile ve çocuk bakımı ile ilgili yeterli sorumluluğu üstlenmemesi, çocuk doğurma konusunda baskı yapan erkeklerin ve erkeklerin ailelerinin doğum ve sonuçları hakkında yeterli bilgi ve duyarlılığa sahip olmaması, ailelerin cinsellik ve cinsel gelişim ile ilgili çocuklarını uygun şekilde bilgilendirmemeleri, zarar verici kültürel uygulamaların göç sonrasında da sürdürülmesi başlıkları altında toplanabilir. Ergenlik dönemi tamamlamadan anne olan kişilerin desteklenme ihtiyacına yönelik müdahaleler olsa da bunlar durumu iyileştirmek için yeterli olmamaktadır. Çocukların yeterli ve uygun bakımı alabilmeleri, aile birliğinin ve güvenliğinin korunması, sağlıklı ve güvenli aile kurulabilmesi, evlilikte sağlıklı cinsel yaşamın sürdürülmesi, toplum içinde fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bireylerin artması ve ergenlik döneminde (12-17 yaş arası) yapılan evliliklerin önlenmesi adına yetişkin erkekleri ve anne babaları bilgilendirici çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma özellikle yöntemsel açıdan bazı sınırlılıklara sahiptir. Covid 19 salgını döneminde yürütülen çalışmada gruplar kaynaklarda önerildiği gibi 4-6 de-

ğil, 2-3 kişiden oluşturulmuştur. Ayrıca, bazı gruptaki katılımcıların birbirlerini tanıyor olmalarının katılımcıların cevaplarını etkilediği, özel hayatları ile ilgili bazı konularda sınırlı cevaplar vermelerine neden olduğu ve katılımcıları benzer cevaplar vermeye yönelttiği gözlenmiştir. Bunun yanında, katılımcı annelerin yaşları arasında fark olması grubun homojenliğini etkilemiştir. Katılımcıların şimdiki yaşlarının farklılık göstermesinin, erken yaşta annelik deneyimlerini ele alış biçimlerini etkilemiş olabileceği fark edilmiştir. Son olarak, görüşmecinin gruplarda tercüman aracılığıyla iletişim kurmasının iletişim ve bilgi aktarımında aksaklıklar oluşturduğu düşünülmektedir.

BEYANLAR

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı Araştırma için Hasan Kalayoncu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 3.11.2020 tarih ve 2011030005 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı Bu makalenin tüm yazarları, makaleye ilişkin herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Abdin, L. (2018). Challenges for pregnant Syrian refugees in Lebanon. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 24(10), 1027-1029.
- Abdulrahim, S., DeJong, J., Mourtada, R. ve Zurayk, H. (2017). Estimates of early marriage among Syrian refugees in Lebanon in 2016 compared to Syria pre-2011. *European Journal of Public Health*, 27(3), 322-324.
- Abou Haidar, M. Y. ve Bou Yazbeck, E. (2018). Knowledge, attitude and practices toward nutrition and diet during pregnancy among recently delivered women of Syrian refugees. *Journal of Refugee & Global Health*, 1(2), 30-33.
- Baysak, E., Yorguner, N., Kandemir, G., Denizman, I. A. ve Akvardar, Y. (2021). Is early marriage practice a problem for women living in Istanbul? A qualitative study. *Archives of Women's Mental Health*, 24(2), 243-250.
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S. ve Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye'de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilgi*, 73, 63-98.
- Cherri, Z., Gil Cuesta, J., Rodriguez-Llanes, J. M. ve Guha-Sapir, D. (2017). Early marriage and barriers to contraception among Syrian refugee women in Lebanon: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research And Public Health*, 14(8), 835-837.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. SAGE Publications.
- Döner, P. ve Şahin, K. (2021). "This is not my decision; I have no alternative". Perceptions and experiences of marriage age and family planning among Syrian women and men: A primary care study. *Primary Health Care Research & Development*, 22, 6-9.

- El Arab, R. ve Sagbakken, M. (2019). Child marriage of female Syrian refugees in Jordan and Lebanon: A literature review. *Global Health Action*, 12(1), 5-6.
- El Ayoubi, L. E. L., Abdulrahim, S. ve Sieverding, M. (2021). Sexual and reproductive health information and experiences among Syrian refugee adolescent girls in Lebanon. *Qualitative Health Research*, 31(5), 983-998.
- Elshal, H., Chour, M., Halim, S. A., Kharpoutli, S., Raad, H., Alfa, S. A., Rida M. ve Makki, Z. (2021). Factors affecting pregnancy outcome in refugee mothers in Lebanon. *BAU Journal- Health and Wellbeing*, 3(2), 2-3.
- Eray, Ş., Uçar, H. N. ve Murat, D. (2019). Evlilik?-Evcilik? Çocuk gelinler ve ilişkili ruhsal hastalıklar. *Van Tıp Dergisi*, 26(4), 445-451.
- Finlay, L. (2002). "Outing" the researcher: The provenance, process, and practice of reflexivity. *Qualitative Health Research*, 12(4), 531-545.
- Gezer-Tuğrul, Y. (2018). Erken yaşta evlendirilen kadınların evlilik süreçleri, deneyimleri ve sonraki yaşamları üzerine nitel bir çalışma. *Sosyoloji Notları*, 2(1), 2-38.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örnekleme, Temel Bulgular*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, https://hips.hacettepe.edu.tr/2018_tnsa_analiz_ve_rapor-56
- Hassan, G., Ventevogel, P., Jefe-Bahloul, H., Barkil-Oteo, A. ve Kirmayer, L. (2016). Mental health and psychosocial wellbeing of Syrians affected by armed conflict. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 25(2), 130-132.
- Indarti, J., Al Fattah, A. N., Dewi, Z., Hasani, R. D. K., Mahdi, F. A. N. ve Surya, R. (2020). Teenage pregnancy: Obstetric and perinatal outcome in a tertiary centre in Indonesia. *Obstetrics and Gynecology International*, 2020. 3-4.
- Klein, J. D., Brown, J. D., Childers, K. W., Oliveri, J., Porter, C. ve Dykers, C. (1993). Adolescents' risky behavior and mass media use. *Pediatrics*, 92(1), 24-31.
- Korukcu, O., Aydın, R., Conway, J. ve Kukulcu, K. (2018). Motherhood in the shade of migration: A qualitative study of the experience of Syrian refugee mothers living in Turkey. *Nursing & Health Sciences*, 20(1), 40-53.
- Larkin, M., Watts, S. ve Clifton, E. (2006). Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 102-120.
- Lee-Rife, S., Malhotra, A., Warner, A. ve Glinski, A. M. (2012). What works to prevent child marriage: A review of the evidence. *Studies in Family Planning*, 43(4), 287-303.
- Mardi, A., Ebadi, A., Moghadam, Z. B. ve Shahbazi, S. (2018). Perceptions of teenage women about marriage in adolescence in an Iranian setting: A qualitative study. *Electronic Physician*, 10(2), 6292.
- Martins, S. ve Gall, T. L. (2021). The role of spirituality in the lives of women coping with early motherhood. *Pastoral Psychology*, 70(3), 209-224.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation: Revised and expanded from qualitative research and case study applications in education*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi* (S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy, Çev. Ed.). Pegem Akademi.

- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 250-260.
- Mourtada, R., Schlecht, J. ve DeJong, J. (2017). A qualitative study exploring child marriage practices among Syrian conflict-affected populations in Lebanon. *Conflict Health* 11(1), 53-65.
- Ogawa, K., Matsushima, S., Urayama, K. Y., Kikuchi, N., Nakamura, N., Tanigaki, S., Sago, H., Satoh, S., Saito, S. ve Morisaki, N. (2019). Association between adolescent pregnancy and adverse birth outcomes, a multicenter cross sectional Japanese study. *Scientific Reports*, 9(1), 1-8.
- Oswald, A. G. (2019). Improving outcomes with qualitative data analysis software: A reflective journey. *Qualitative Social Work*, 18(3), 436-442.
- Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. *Qualitative Social Work*, 1(3), 261-283.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Akademi.
- Qutranji, L., Silahlı, N. Y., Baris, H. E. ve Boran, P. (2020). Refugee women's well-being, needs and challenges: Implications for health policymakers. *Journal of Public Health*, 42(4), 506-512.
- Raj, A., Salazar, M., Jackson, E. C., Wyss, N., McClendon, K. A., Khanna, A., Belayneh, Y. ve McDougal, L. (2019). Students and brides: A qualitative analysis of the relationship between girls' education and early marriage in Ethiopia and India. *BMC Public Health* 19(1), 1-20.
- Santelli, J. S., Spindler, E., Moore, E. ve McGovern, T. (2018). Criminalising sexuality or preventing child marriage: Legal interventions and girls' empowerment. *The Lancet Child & Adolescent Health*. 3(4), 206-209.
- Sezgin, A. U. ve Punamäki, R. L. (2020). Impacts of early marriage and adolescent pregnancy on mental and somatic health: The role of partner violence. *Archives of Women's Mental Health*, 23(2), 155-166.
- Smith, J. A. ve Osborn, M. (2003). Interpretive phenomenological analysis. J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* içinde (s. 51-80). Sage Publications.
- UNICEF (2019). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. <https://rb.gy/tv18k>
- Watts, M. C. N. C., Liamputtong, P. ve Mcmichael, C. (2015). Early motherhood: A qualitative study exploring the experiences of African Australian teenage mothers in greater Melbourne, Australia. *BMC Public Health*, 15(1), 1-11.
- World Health Organization (2018). *Adolescent mental health*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, T. (2000). *Ergenlikte risk alma davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

| **Extended Abstract** |**Early maternity experiences of Syrian women: A phenomenological research**Huriye Tak¹, Hale Nur Kılıç Memur², Nur Başer Baykal³, Hatice Betül Çakıcı⁴ **Keywords**

early motherhood, early marriage, Syrian refugee mothers, phenomenology, qualitative research

Abstract

There has been an increase in the cases of early marriage and motherhood in Turkey, especially in the post-migration process. The aim of this study was to examine the motherhood experiences of Syrian women who experienced adolescence motherhood. Within the scope of this purpose, focus group interviews were conducted with 11 Syrian women who applied to the Bağcılar (Istanbul) Community Center, became mothers between the ages of 14-17, and are currently between the ages of 26-54. As a data collection tool, a semi-structured interview form created by the researchers was used. This form consists of 15 open-ended questions. The interviews were analyzed with interpretive phenomenology, which is one of the qualitative research methods. As a result of the analysis, early marriage experiences, encouragement to have children, deficiency of knowledge in childcare, difficulties in early motherhood, and power sources emerged as main themes. These themes were discussed in the light of the literature, and suggestions and limitations were stated.

The aim of this study was to understand Migrant Syrian women's experiences of motherhood, perspectives, and attitudes who became mothers at an early age. Although early marriage and early motherhood are common in various regions around the world, it is known that the frequency of early marriages increases after migration (Abdulrahim et al., 2017). In Turkey, it has been observed that the cases of early marriage and early motherhood have increased with the increased migration movements after the Syrian civil conflict. According to Hacettepe University Institute of Population Studies (2019), 12% of Syrian migrant women aged 25-49 living in Turkey get married before the age of 15, 38% before the age of 18, and 39% of Syrian women between the ages of 15-19 are currently having children or pregnant with their first child. In studies on the consequences of early marriage and motherhood, women with early marriage experience are less supported for their educational life (Eray et al., 2019; Raj et al., 2019), they are overwhelmed by the responsibilities of married life, and they are worried about work or a good future. It was found that their hopes were exhausted (Mardi et al., 2018), they were forced into sexual intercourse (Baysak et al., 2021), and accordingly, their depression and anxiety levels were also high. In addition, it has been observed that the risk of depression, anxiety, and somatic disorders is similarly higher for women who gave birth before the age of 20 (Sezgin & Punamäki, 2020). In the light of these findings, it has been observed that there are many studies on the early marriage process of Syrian

migrant women; however, studies on motherhood experiences are relatively limited. With this study, it was aimed to examine the early motherhood experience in depth in terms of Syrian migrant women. In addition, another aim was to make visible the problems and reasons of Syrian women who became mothers at an early age in national and international literature and to support early motherhood prevention studies.

METHODS

In this study, interpretative phenomenological analysis (IPA), which is one of the qualitative research methods, was used in order to understand the motherhood experiences of Syrian women who became mothers at an early age. The research was conducted by four psychologists who have done various studies in the field of migration and trauma. Purposive sampling method was used to determine the study group. Among the Syrian migrant women aged 27-54 who applied to the Community Center, 11 people who had experience of motherhood before the age of 18 were included in the study. While the marriage age of the participants varied between 13 and 16, the age of becoming a mother is between 14 and 17. The interview questions used in the study were created by two of the authors working in community centers and revised by other authors, and an interview protocol of 15 questions was created for focus group interviews. Focus group interviews were conducted with the participants who agreed to participate in the research. Since the

To cite: Tak, H., Kılıç Memur, H. N., Başer Baykal, N. ve Çakıcı, H. B. (2023). Early maternity experiences of Syrian women: A phenomenological research. *Journal of Clinical Psychology Research*, 7(2), 143-155.

Nur Başer Baykal · nbaykal@bartin.edu.tr | ¹Clinical Psychologist, Tozkoparan Mahallesi Cevat Açıkalın Caddesi, Güngören, İstanbul; ²Ph.D. Psychologist, İrmak mah. 819. Sk., Gaziemir, İzmir; ³Asst. Prof., Bartın University, Psychology Department, Kutlubey Yazıcılar Kampüsü, Merkez, Bartın; ⁴Clinical Psychologist, Emek Mah., 29. Sok., Çankaya, Ankara.

Received Oct 26, 2021, **Revised** Jan 29, 2022, **Accepted** Feb 7, 2022

study was carried out under pandemic conditions, groups were limited to 2 or 3 people and 4 face-to-face focus group meetings were held. Audio recordings were taken during the interviews. Since the interviews were conducted in the native language of the participants, Arabic, the support of an interpreter was obtained, and then the voice recordings were deciphered by another translator who spoke Arabic and Turkish. The MAXQDA-18 program was used in the analysis of the data.

RESULTS

As a result of the analysis, marriage experiences, encouragement to have children, lack of knowledge about childcare, difficulties, and sources of strength were emerged as main themes. Five sub-themes were identified under marriage experiences, and three sub-themes on sources of strength.

According to the findings on the marriage experience, the participants evaluated early marriage as a mistake and stated that it should not be continued in the next generations. It was stated that the marriage decision was taken under the pressure of family and social values, and some participants added that women were not included in the decision processes.

Another prominent theme of marriage experiences is responsibilities beyond age. Although the participants are still children, they mentioned that they had to take on the responsibilities of home and children, and they also reported that they could not receive support from their spouses, they were subjected to violence from their spouses and mother-in-law, and their access to other social support resources was cut off. Problems in sexual intercourse related to marriage experiences also come to the fore. They stated that on the basis of social norms, no information about sexuality was shared with them before marriage, and as a result, they had great difficulties and had health problems in the first period of their marriage.

Findings on early motherhood experiences indicate that having children is a social norm and women are encouraged to have children immediately after marriage. Lack of knowledge about childcare is another prominent theme regarding the early motherhood experiences of Syrian women. The participants stated that they had difficulty in taking care of their children because of this. They said that they generally received support from their mother or mother-in-law to cope with this situation. In addition, they talked about some physical and emotional problems related to getting pregnant at an early age, not having enough information about birth and motherhood, and being a mother at an early age. These difficulties form the theme of difficulties.

The participants often specified that they gained strength from three sources in coping with the difficulties they experienced: loving motherhood, religious resources, and hope for the future. All of the partici-

pants mentioned that being a mother is a very special feeling and that it keeps them strong. Similarly, they often emphasized gratitude and patience in coping with difficulties. Finally, the participants stated that the hope for themselves and for their children's future is a source of strength.

DISCUSSION

The research findings demonstrated the compelling parts of the early motherhood experience, and five themes emerged: Marriage experiences, encouragement to have children, lack of knowledge about childcare, difficulties, and sources of strength. Women who talked about their marriage experiences evaluated early marriage as a mistake and talked about the role of family and social pressure in making this decision.

Participants had to take responsibilities at home at an early age and were exposed to domestic violence by their husbands and the husbands' families in this process. This finding supports previous studies (Baysak et al., 2021; Sezgin & Punamäki, 2020). Participants mentioned that they had difficulties in sexual intercourse during their early marriage and that they had traumatic memories about their first sexual experience. They cited the lack of knowledge about sexuality before marriage as a reason for their distress. In another study in which Syrian refugee youth participated, it was determined that the participants did not have sufficient knowledge about sexual intercourse, pregnancy, and reproductive health; this was found to be related to sexual experiences described with anxiety and fear (El Ayoubi et al., 2021).

The findings showed that Syrian migrant women were encouraged to have children immediately after marriage, depending on societal norms. Similar findings were obtained in another study conducted with women with early marriage experience in Turkey. Participants stated that the decision to have children was the choice of their husbands and resulted from social pressure (Döner & Şahin, 2021). Other studies on motherhood support our work and show that adolescent mothers have difficulties in childcare (Watts et al., 2015), and do not have enough knowledge about care for newborns (Abdin, 2018), and about pregnancy and nutrition (Abou Haidar & Bou Yazbeck, 2018).

Syrian women who became mothers at an early age have had psychological difficulties with the responsibilities of giving birth and being a mother. Baysak et al. (2021) pointed out that mothers who are not ready for motherhood may have difficulty in establishing bonds with their newborns and meeting their basic needs. In this study, the mothers stated that the responsibilities of motherhood, and the difficulties they experienced due to not having enough knowledge about childcare made it difficult for them to establish bonds with their children. In addition to emotional distress, the participants also stated that their physical distress may be related to their early pregnancy and motherhood

experiences. Similarly, in a study conducted with Syrian migrant women in Lebanon, it was found that women who became mothers at an early age had more frequent birth complications and significantly lower birth weight of their babies (Elshal et al., 2021).

In the present study, it was examined how mothers cope with these difficulties they face. Their love for their children, their religious beliefs, and their hope for the future were found to be the sources they used in their coping processes. Similar to the findings in other studies, motherhood has been described as a positive experience despite the challenges of early motherhood (Korukcu et al., 2018; Watts et al., 2015), and spirituality has often been cited as a source of strength (Martins & Gall, 2021).

In other studies, conducted in the Turkish sample, it is seen that the themes of a woman's marriage decision being made by the woman's family, having difficulty in sexual intercourse, the lack of information about sexuality, the lack of information about pregnancy, and seeing early marriage as a mistake are common. Therefore, preventative, and reformatory studies can contribute to both cultures. However, it is recommended to examine possible cultural differences with further studies. In the light of these findings, developing policies that will increase the access of women and children to educational and economic opportunities, and providing psychosocial support to parents can be presented as interventions to prevent early marriage and early motherhood.

The limitations of the study can be listed as the fact that focus groups consisted of 2-3 people instead of 4-6 due to Covid-19 precautions, difficulties in communication with an interpreter, and the difference in present ages of the participants.

DECLARATIONS

Compliance with Ethical Standards Ethics committee permission was obtained from Hasan Kalyoncu University Ethics Committee for the research with the decision dated 3.11.2020 and numbered 2011030005.

Conflict of Interest All authors of this article declare that they have no conflict of interest regarding the article.

REFERENCES

- Abdin, L. (2018). Challenges for pregnant Syrian refugees in Lebanon. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 24(10), 1027-1029.
- Abdulrahim, S., DeJong, J., Mourtada, R., & Zurayk, H. (2017). Estimates of early marriage among Syrian refugees in Lebanon in 2016 compared to Syria pre-2011. *European Journal of Public Health*, 27(3), 322-324.
- Abou Haidar, M. Y., & Bou Yazbeck, E. (2018). Knowledge, attitude and practices toward nutrition and diet during pregnancy among recently delivered women of Syrian refugees. *Journal of Refugee & Global Health*, 1(2), 30-33.
- Baysak, E., Yorguner, N., Kandemir, G., Denizman, I. A., & Akvardar, Y. (2021). Is early marriage practice a problem for women living in Istanbul? A qualitative study. *Archives of Women's Mental Health*, 24(2), 243-250.
- Döner, P., & Şahin, K. (2021). "This is not my decision; I have no alternative". Perceptions and experiences of marriage age and family planning among Syrian women and men: A primary care study. *Primary Health Care Research & Development*, 22, 6-9.
- El Arab, R., & Sagbakken, M. (2019). Child marriage of female Syrian refugees in Jordan and Lebanon: A literature review. *Global Health Action*, 12(1), 5-6.
- El Ayoubi, L. E. L., Abdulrahim, S., & Sieverding, M. (2021). Sexual and reproductive health information and experiences among Syrian refugee adolescent girls in Lebanon. *Qualitative Health Research*, 31(5), 983-998.
- Elshal, H., Chour, M., Halim, S. A., Kharpoutli, S., Raad, H., Alfa, S. A., Rida M., & Makki, Z. (2021). Factors affecting pregnancy outcome in refugee mothers in Lebanon. *BAU Journal-Health and Wellbeing*, 3(2), 2-3.
- Eray, Ş., Uçar, H. N., & Murat, D. (2019). Evlilik?-Evcilik? Çocuk gelinler ve ilişkili ruhsal hastalıklar. *Van Tıp Dergisi*, 26(4), 445-451.
- Hacettepe University Institute of Population Studies [Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü]. (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örnekleme, Temel Bulgular*. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, https://hips.hacettepe.edu.tr/tr/2018_tnsa_analiz_ve_rapor-56
- Korukcu, O., Aydın, R., Conway, J., & Kukulcu, K. (2018). Motherhood in the shade of migration: A qualitative study of the experience of Syrian refugee mothers living in Turkey. *Nursing & Health Sciences*, 20(1), 40-53.
- Mardi, A., Ebadi, A., Moghadam, Z. B., & Shahbazi, S. (2018). Perceptions of teenage women about marriage in adolescence in an Iranian setting: A qualitative study. *Electronic Physician*, 10(2), 6292.
- Martins, S., & Gall, T. L. (2021). The role of spirituality in the lives of women coping with early motherhood. *Pastoral Psychology*, 70(3), 209-224.
- Raj, A., Salazar, M., Jackson, E. C., Wyss, N., McClendon, K. A., Khanna, A., Belayneh, Y., & McDougal, L. (2019). Students and brides: A qualitative analysis of the relationship between girls' education and early marriage in Ethiopia and India. *BMC Public Health* 19(1), 1-20.
- Sezgin, A. U., & Punamäki, R. L. (2020). Impacts of early marriage and adolescent pregnancy on mental and somatic health: The role of partner violence. *Archives of Women's Mental Health*, 23(2), 155-166.
- Watts, M. C. N. C., Liamputtong, P., & McMichael, C. (2015). Early motherhood: A qualitative study exploring the experiences of African Australian teenage mothers in greater Melbourne, Australia. *BMC Public Health*, 15(1), 1-11.